

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno studentky: Veronika Pláničková
Název práce: *Socioekonomické aspekty dětských porozumění politice u žáků 1. stupně základní školy*
Jméno vedoucí práce: Michaela Dvořáková

Veronika Pláničková si ve své diplomové práci *Socioekonomické aspekty dětských porozumění politice u žáků 1. stupně základní školy* věnuje studentským pojetím v politické oblasti (s. 5) a jako hlavní cíl si klade „zmapování žákovských pojetí učiva [...] u politického okruhu témat.“ (s. 9) Druhým cílem práce bylo zjistit, zda existují určité rozdíly v těchto představách u dětí z lokalit z rozdílnou socioekonomickou charakteristikou. Metodou pro zjištění těchto představ je kvalitativní výzkum prováděný metodou polostrukturovaných rozhovorů s dětmi ze čtvrtých tříd ve dvou odlišných lokalitách.

Práce má velmi logickou strukturu, kdy autorka nejprve představuje základní vědecké teorie dětských interpretací světa a následně se věnuje zjištěním z výzkumů zaměřených přímo na dětské porozumění politickým pojmům. Na tuto teoretickou část navazuje část empirická, kdy diplomantka nejprve představí svá metodologická východiska, postup, jakým dospěla ke konstrukci svých otázek, jak sbírala data a v závěru analyzuje získané odpovědi. Z hlediska struktury práce velice oceňuji vzájemnou provázanost jednotlivých částí, kdy diplomantka například ukazuje, jak aktuální teorie vycházejí ze starších teorií (např. Piaget, Vygotskij) a designem zahraničních výzkumů se inspiroje pro svůj vlastní výzkum a následně srovnává výsledky svého výzkumu s výzkumy zahraničními. Jediné drobné výtky k teoretické části práce jsou následující. Zaprvé, z pojmů, které autorka uvádí v kapitole 1.4. ve výčtu na s. 25, se pak podrobněji věnuje jen některým a jiné se objeví jen ve zmiňovaném výčtu na, přičemž tento odlišný přístup není nijak vysvětlen. Druhou drobnou výtkou je, že při představování zahraničních výzkumů je vhodné uvést, kde dané výzkumy probíhaly dříve než na konci části, která jim byla v práci jim věnována. Poslední připomínkou je, že při představování teorií a výzkumů zabývajících se tématem dětských interpretací světa a dětského porozumění politickým pojmům by občas neškodilo podrobněji vysvětlit některé pojmy, anebo alespoň odkázat na literaturu, ve které čtenářky a čtenáři mohou najít podrobnější vysvětlení, viz např. s. 25, s. 36 – „symbol uznání“, „kritická funkce spojená s politickými činiteli či předměty“.

Z hlediska formálních kritérií práce odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci, tj. je psána kultivovaným odborným jazykem bez gramatických chyb. Lze se ovšem setkat s drobnými překlipy (úsměvný „odporník“ na s. 51), a čtenáři a čtenářky narazí ne zcela srozumitelné či vzájemně rozporné věty. Například věta: „Pedagogická věda patří mezi sociální vědy, a proto není možné se v ní vyhnout hodnotové neutralitě.“ (s. 51), je v přímém rozporu s tím, co diplomantka uvádí na následující straně: „Interpretace vyžaduje vysokou míru expertnosti výzkumníka, není hodnotově neutrální.“ Diplomantka se ve své práci opírá se o relevantní prameny a literaturu a pracuje s nimi v zásadě korektním způsobem, v tom smyslu, že vždy uvádí zdroje, ze kterých čerpala, přičemž prokázala, že rozumí terminologii oboru a tématu, jímž se zabývá. Nicméně z hlediska práce s odkazy a citacemi diplomantka nerespektuje úzus, že odkazy na literaturu mají mít jednotnou podobu, a naproti tomu střídá odkazy v podobě poznámek pod čarou (např. s. 10) s odkazy, které mají podobu závorek v textu (např. s. 44). Zároveň je třeba autorku upozornit, že pokud se u citací na zdroj odkazuje formou poznámek pod čarou, tak číslo poznámky se dává až za uvozovky, jimiž je orámována citace, a neuvádí se v rámci textu ohraničeného uvozovkami. Zároveň diplomantka někdy uvádí autory (např. Johnson na s. 53, Rubin a Rubinová na s. 58), na jejichž díla pak neodkazuje, a místo toho uvádí jen literaturu, kde si o zmíněných dílech přečetla.

Ve výzkumu prováděném diplomantkou je třeba ocenit, jak promyšleně přistupovala k volbě otázek i výzkumných lokalit. Co však týče cíle „zkoumat, zda-li jsou žákovské pojetí učiva závislé na socioekonomické charakteristice lokality, ve které se škola nachází,“ (61) zde je třeba podotknout, že z hlediska socioekonomické dimenze by bylo mnohem lepší zjišťovat, zda dětské prekoncepty nejsou závislé na socioekonomickém postavení rodiny/prostředí, v němž žák/yně vyrůstá, než se rovnou zaměřovat na odlišnosti mezi různými lokalitami. Navíc, pokud by diplomantka chtěla skutečně náležitě dokázat, že (potenciální) rozdíly v odpovědích jednotlivých žáků/yně jsou způsobené opravu jen lokalitou, ve které děti vyrůstají a chodí do školy, tak by musela v analýze vyloučit ostatní faktory, které uvádí na s. 61 (tj. právě rodina, okolí, média školní výuka), neboli musela by se na tyto okruhy v každém případě ve svém výzkumu zaměřit. Navíc, jelikož se diplomantka socioekonomické postavení rodičů/zákonných zástupců nezjišťovala, tak nelze vyloučit, že by nebyly zjištěny rozdíly v odpovědích podle lokality (či genderu), tak mohou existovat rozdíly mezi prekoncepty dětí z různých společenských vrstev. Ostatně v odpovědi: „Taťka, když je prezidentem golfu, tak by mohl nějak ovlivnit, že by s někým promluvil.“ (s. 87), se projevuje určité povědomí dítěte o tom, že možnosti ovlivňovat veřejné dění jsou nějakým způsobem spojené se společenským postavením rodičů.

Jak jsem již uváděla výše, velmi oceňuji postup, kterým diplomantka dospěla k volbě výzkumných otázek. Nicméně navzdory tomu, jak promyšleně postupovala, se nevyhnula některým základním chybám, např. dvouhlavňovosti u otázek č. 1; č. 4; č. 9b. Tyto otázky by bylo lepší rozdělit na dvě (či tři v případě otázky 9b) jednotlivé otázky, než k nim přistupovat jako k jednomu celku. Ostatně diplomantka, tak sama postupuje, když na s. 88 uvádí: „Při kódování odpovědí jsem se rozhodla

vytvořit kategorie, které se zabývají první částí otázky [rozuměj první otázkou: *Jak můžou tvoji rodiče ovlivnit politiku?*] a následně kategorie zaměřené na druhou část otázky [rozuměj druhou otázkou: *Myslíš si, že tvoji rodiče mohou ovlivnit – změnit, kdo bude v poslanecké sněmovně?*].“

Poslední připomínkou k výzkumu je, že diplomantka nikde neuvádí, jak přesně počítala procenta v *Procentuálním vyjádření zastoupení odpovědi ve zkoumaném vzorku*. Je 100% počet respondentů/tek? Anebo 100% je celek všech odpovědí zařazených do jednotlivých kategorií?

V rámci rozpravy nad předkládanou prací navrhuji následující diskusní okruhy: (1) Proč diplomantka nezjišťovala socioekonomické zázemí domácností, ze kterých pocházejí jednotlivé děti/respondenti? (2) Jak by při takovémto zjišťování postupovala? (3) Proč se ve svém výzkumu zaměřila na prezidenta a nikoli na předsedu vlády?

Závěr: Přes uvedené výtky je třeba diplomovou práci Veroniky Pláničkové ocenit jako práci, která je kvalitně zpracovaná a ve které se diplomantce podařilo splnit vytčené cíle, přičemž práce vykazuje rysy originality a vlastního přínosu a prokazuje, že autorka rozumí zpracovávané problematice. Předkládanou diplomovou práci tudíž doporučuji k obhajobě.

PhDr. Zuzana Kubišová

V Praze, 28.8.2012